

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ІНДУСТРІАЛЬНИЙ ІНСТИТУТ
ДЕРЖАВНОГО ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ
«ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»

КАФЕДРА ЗАГАЛЬНОНАУКОВОЇ ПІДГОТОВКИ

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ДО ВИКОНАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ
З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«ДЕМОГРАФІЯ»

для студентів економічних спеціальностей
денної та заочної форм навчання

Покровськ, 2018

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ІНДУСТРІАЛЬНИЙ ІНСТИТУТ
ДЕРЖАВНОГО ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ
«ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»

КАФЕДРА ЗАГАЛЬНОНАУКОВОЇ ПІДГОТОВКИ

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ДО ВИКОНАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ
З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«ДЕМОГРАФІЯ»

для студентів економічних спеціальностей
денної та заочної форм навчання

Покровськ, 2018

Методичні рекомендації до написання курсової роботи з навчальної дисципліни «Демографія» для студентів економічних спеціальностей денної та заочної форм навчання / уклад. Л.М. Моїсєєнко. – Покровськ : Індустріальн. ін-т ДВНЗ «Донецький національний технічний університет», 2018 – 25 с.

Методичні рекомендації до виконання курсової роботи мають сприяти глибшому засвоєнню студентами дисципліни «Демографія», спонукають ґрунтовно вивчати законодавчі акти, статистичні щорічні видання, спеціальні наукові видання, у яких розглядаються теоретичні та практичні аспекти вирішення головних економічних проблем у сучасних умовах.

Наведено методику написання курсової роботи в основу якої покладено вимоги нормативних документів (державних стандартів) щодо оформлення складових частин роботи, а також використано рекомендації, що містяться в різних довідкових матеріалах.

Укладач: _____ Моїсєєнко Л. М., доц., к.і.н., доцент кафедри ЗНП ІДонНТУ.
Рецензенти: _____ Дяченко Н.І., доц., к.і.н., доцент кафедри ЗНП ІДонНТУ.
Відповідальний за випуск: _____ Дяченко Н.І., завідувач кафедри ЗНП ІДонНТУ

Затверджено навчально–методичним відділом ДонНТУ,
протокол № 8 від 09.01. 2018 р.

Розглянуто на засіданні кафедри протокол № 4 від 20.12. 2017 р.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	6
1. ВИБІР ТЕМИ ТА ВИЗНАЧЕННЯ ЗАВДАНЬ ДОСЛІДЖЕННЯ.....	7
2. ВИВЧЕННЯ ЛІТЕРАТУРНИХ ДЖЕРЕЛ, ЗБИРАННЯ ТА ОБРОБКА ІНФОРМАЦІЇ.....	8
2.1. Загальні правила цитування та посилання на використані джерела.....	10
3. ОФОРМЛЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ПІД ЧАС ВИКОНАННЯ КУРСОВИХ РОБІТ.....	12
3.1. Структура курсової роботи	12
3.2. Оформлення курсової роботи	13
3.3. Оформлення бібліографічного списку	16
4. ЗАХИСТ ТА ОЦІНЮВАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ	18
4.1. Критерії оцінки курсових робіт	18
4.2. Захист курсової роботи.....	19
4.3. Основні умови одержання оцінки	20
5. ТЕМИ КУРСОВИХ РОБІТ.....	21
СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	23
Додаток А. Зразок оформлення титульної сторінки.....	24

ВСТУП

Курсова робота є одним із видів наукової роботи, самостійним навчально-науковим дослідженням студента, яке виконується з певної дисципліни або з двох-трьох дисциплін одного спрямування. Виконання курсової роботи має на меті сформувати у студентів вміння проводити наукові дослідження, сформувати навички творчої самостійної роботи, оволодіння загальнонауковими і спеціальними методами сучасних наукових досліджень, поглибленим вивченням будь-якого питання або теми навчальної дисципліни.

Згідно з Положенням про організацію навчального процесу у вищих навчальних закладах України курсова робота виконується з метою закріплення, поглиблення і узагальнення знань, одержаних студентами за період навчання та їх застосування для комплексного вирішення конкретного фахового завдання.

Таким чином, курсова робота – це дослідницько-реферативна праця, яка дозволяє студентові виробити практичні вміння наукової праці (пошук джерел інформації та робота з ними, реферування наукової та методичної літератури, порівняння кількох поглядів на одну проблему тощо), виявити рівень знань з певної спеціалізації чи галузі знань, продемонструвати вміння самостійно мислити, робити узагальнення та висновки.

Виконання курсової роботи можливе лише після того, як студенти адаптуються до освітнього клімату і вимог університету та прослухають основні навчальні дисципліни, які пояснюють ці вимоги та методику написання наукових праць (вступ до спеціальності, педагогіка, психологія, методика трудового навчання, основи наукових досліджень тощо).

Студенти обирають теми наукових робіт з переліку запропонованого кафедрою. Вони також можуть самостійно пропонувати чи обирати тему у межах визначеної для курсової роботи дисципліни та зазначених викладачем

напрямів. Оцінювання курсової роботи відбувається у вигляді відкритого захисту курсової роботи перед фаховою комісією¹.

1. ВИБІР ТЕМИ ТА ВИЗНАЧЕННЯ ЗАВДАНЬ ДОСЛІДЖЕННЯ

Курсова робота допомагає студентові системно показати теоретичні знання з вивченої дисципліни, оволодіти первинними навичками дослідної роботи: обирати дані, аналізувати, творчо осмислювати, формулювати висновки, пропозиції та рекомендації з предмету дослідження. Тут є слушна нагода проконтролювати знання і вміння студента, правильно організувати дослідну роботу, оформити її результати і показати готовність до виконання підсумкової роботи з фаху. Виконання курсової роботи повинно сприяти поглибленому засвоєнню лекційного курсу і отриманню навичок у галузі вирішення практичних завдань. Це потребує від студента не тільки знань загальної і спеціальної літератури з теми дослідження, а й умінь проводити педагогічні, експертні та інші дослідження, пов'язувати питання теорії з практикою, робити узагальнення, формулювати висновки та пропозиції.

Тематика курсових робіт щорічно затверджується на засіданні кафедри. Студент обирає тему із наведеної у даних методичних вказівках за списком у журналі академічної групи. Не допускається виконання однакових тем курсових робіт в межах академічної групи.

Студенти **заочної форми навчання** вибір теми курсової роботи здійснюють з урахуванням своєї практичної діяльності, можливостей використання матеріалів підприємств та організацій, де вони працюють.

У окремих випадках може затверджуватися тема курсової роботи **за пропозицією студента**, якщо є база для її виконання і відповідність навчальній програмі курсу. Якщо студент обрав тему, не визначену кафедрою, він повинен

¹ Бербец В.В. Методичні рекомендації до виконання курсових робіт, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, 2011 http://dspace.udpu.org.ua:8080/jspui/bitstream/6789/440/1/Metodychni_rekomendatsii_do_vykonannia_kursovykh_robit.pdf

написати про це заяву на ім'я завідувача кафедри теоретичної та прикладної економіки. У заяві слід зазначити назву обраної теми та обґрунтувати її вибір.

У процесі роботи студенти розвивають і вдосконалюють такі **навички**:

- визначати мету, основні завдання, об'єкт та предмет дослідження;
- самостійно формулювати проблему дослідження;
- здійснювати пошук і підбір потрібної інформації;
- логічно і послідовно висловлювати свої думки, пропозиції, робити аргументовані висновки щодо теоретичного матеріалу, явищ та фактів реального життя;
- правильно оформляти науково-довідковий матеріал;
- публічно захищати підготовлену роботу (створювати презентацію, робити наукові повідомлення, відповідати на поставлені запитання, захищати свою точку зору тощо)².

2. ВИВЧЕННЯ ЛІТЕРАТУРНИХ ДЖЕРЕЛ, ЗБИРАННЯ ТА ОБРОБКА ІНФОРМАЦІЇ

Потрібно пам'ятати: виконання курсової роботи не допускається виключно за матеріалами підручників та навчальних посібників. Основними літературними джерелами мають стати статті окремих авторів, колективні монографії та публікації в періодичних виданнях.

Необхідно використовувати та аналізувати статистичну інформацію :

1. Державна служба статистики України <http://www.ukrstat.gov.ua/>
2. Всеукраїнський перепис населення <http://2001.ukrcensus.gov.ua/>
3. Інститут демографії та соціальних досліджень імені Н.І.Птухи НАН України http://database.ukrcensus.gov.ua/ukrcensus/Dialog/statfile1_c.asp
4. Світова статистика <http://www.worldometers.info/ru>
5. Статистичні дані за країнами світу <http://iformatsiya.ru/tab1/459-statisticheskie-dannye-stran-mira-za-2010-god.html>

² Омельчук Л. Л. Методичні рекомендації до виконання та оформлення курсових робіт. – К.: 2011. - 32 с.

6. Офіційні сайти Управління статистики в регіонах України

7. Офіційні сайти обласних державних адміністрацій

Радимо опрацювати такі економічні часописи **останніх 5 років**, як «Бюлетень НБУ», «Голос України», «Економіка і прогнозування», «Економіка України», «Економіка. Фінанси. Право.», «Підприємництво, господарство і право», «Податки і бухгалтерський облік», «Праця і зарплата», «Проблеми науки», «Світ науки», «Статистика України» та інші.

Зауважимо, що в останніх річних номерах періодичних часописів завжди дається перелік усіх публікацій даного року з вказівкою на число журналу і його сторінки.

Фактичні та статистичні дані минулих років містяться у таких **статистичних щорічниках і довідниках**, як «Статистичний щорічник України», «Україна в цифрах», довідниках інших країн та ін.

За допомогою комп'ютерної правової системи «Нормативні акти України» <http://zakon.nau.ua/> можна формувати словник законодавчих термінів з обраної теми., знайомитись з довідниками (норми, індекси, курси ...), Положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку.

На офіційному веб-порталі Верховної Ради України <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/> пошукова система дозволяє швидко знайти документи, як за реквізитами, так і за контекстом і перевірити їхню чинність.

Список використаних джерел формується **в алфавітному порядку** прізвищ перших авторів або заголовків.

За допомогою вивчення та аналізу списку використаних джерел відбувається складання плану роботи.

Далі відбувається **узгодження плану роботи та списку використаних джерел з науковими керівником.**

Якщо всі спірні питання плану та списку використаних джерел вирішені студент приступає до **написання і оформлення курсової роботи.**

Студент здає оформлену та зшити роботу на кафедру у встановлені терміни.

2.1. Загальні правила цитування та посилання на використані джерела

Цей етап передбачає пошук необхідної літератури у бібліотеках і архівах та її опрацювання. Фрагменти документів та наукової літератури, які студент згодом планує використати у тексті курсової, зберігаються у вигляді нотаток.

Аналіз зібраного матеріалу передбачає його сортування і критичну оцінку. Важливо дотримуватися певної техніки такого дослідження, яка дозволяє досягти економії часу та зусиль. Передусім потрібно встановити наукову цінність кожної окремої позиції зібраної літератури (не лише «універсальну», а швидше цінність щодо конкретної теми та завдань роботи). Ця цінність визначає і порядок аналізу цієї літератури. Одночасно, слід мати на увазі що новіші праці, як правило, є повнішими і точнішими.

Використовувати праці інших авторів можна шляхом **цитування, перефразовування, або узагальнення.**

При виконанні дослівних виписок, які пізніше в тексті можуть стати цитатами, потрібно бути особливо обережними. Переписувати потрібно дослівно, включно з помилками і знаками пунктуації. Вдаватися до дослівного цитування потрібно тоді, коли мова джерела є своєрідною, живою, провокативною, або тоді, коли дослівна передача тексту є історично важливою.

Цитування варто звести до мінімуму і вдаватися до нього лише тоді, коли воно справді необхідне. Цитуючи, ми повинні дотримуватися кількох формальних правил:

- 1 Цитата повинна бути дослівною
- 2 Цитата не повинна бути надто довгою
- 3 Цитата повинна подаватися у лапках і супроводжуватися посиланням на джерело у примітці.
- 4 Вилучення певних фрагментів, яке дозволяє уникнути довгого цитування, позначається трикрапкою ...
- 5 Пояснення, які розривають текст цитати, подаються у квадратних дужках – []

6 Цитати, які є незавершеним реченням, граматично узгоджуються із авторським текстом.

Перефразовування, переказування, як правило, становить матеріал для більшої частини тексту курсової роботи. Це означає, що вже на етапі нотаток студент починає писати текст своєї праці. У цьому випадку він намагається передати думку автора якнайближче до оригіналу, але використовуючи власну лексику. Зайве нагадувати, вдаючись до цього способу, ми також повинні визнати авторство ідеї за допомогою примітки. Кроки, які дозволяють адекватно передати думки чужого тексту і при цьому уникнути плагіату є наступними:

- Виділити основні ідеї
- Змінити структуру речень
- Використовувати синоніми або слова з подібним значенням, змінювати форми слів.

Узагальнення дозволяє одним реченням передати зміст цілого розділу або цілої авторської праці. Перефразовуючи, узагальнюючи чи цитуючи праці інших авторів, ми передусім маємо на меті висловити власну позицію.

Найголовніше, що при цьому слід пам'ятати – наша праця повинна бути передусім нашою працею, написаною нашими словами. Таким чином, використовуємо чужі тексти для того, щоб підтвердити власну думку, проілюструвати нашу позицію, протиставити її думці авторитетів чи продемонструвати слабкість аргументації опонентів. Слід постійно стежити за тим, щоб наша думка не змішувалась у тексті із цитованою. Дослівне запозичення чужого тексту, яке не супроводжується посиланням на джерело,

називається плагіатом і суворо карається у науковому середовищі. Робота, автор якої допустився плагіату, знімається з розгляду незалежно від стадії підготовки без права її повторного захисту.

Таблиця 1 Загальні правила цитування та посилання на використані джерела

Цитата або посилання	Наприклад
Цитата в тексті подається в лапках, а потім у квадратних дужках міститься порядковий номер джерела у списку використаних джерел та номери сторінок, з яких береться інформація	«... зважаючи на пріоритет, що надається міжнародним стандартам» [8, с. 44]
Посилання в тексті курсової роботи на джерела слід зазначати порядковим номером за переліком посилань, виділеним двома квадратними дужками	у працях [1-7]
Посилання на рисунки (ілюстрації, схеми, графіки) вказуються порядковим номером рисунка	на рис. 1.1
Посилання на формули вказуються порядковим номером формули в дужках	за формулою (2.1)
На всі таблиці необхідно посилатися в тексті, слово «таблиця» в тексті пишуть скорочено	у табл. 3.1
Посилання на додатки подаються у порядку появи їх у тексті	(Додаток 2)

3. ОФОРМЛЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ПІД ЧАС ВИКОНАННЯ КУРСОВИХ РОБІТ

3.1. Структура курсової роботи

Курсова робота складається з таких частин:

- 1 Вступ.
- 2 Основна частина (поділяється на кілька розділів).
- 3 Висновки.
- 4 Список використаних джерел.
- 5 Додатки.

Обсяг тексту курсової роботи – **25-35** сторінок (без додатків).

Таблиця 2. Структура курсової роботи

Складова частина	Вимоги
Титульний аркуш	
ЗМІСТ	У змісті зазначаються початкові сторінки кожного розділу і пункту. Назви розділів і пунктів у змісті й тексті мають бути однаковими. Розділи й пункти нумеруються арабськими цифрами та друкуються з абзацним відступом.

ВСТУП	У вступі пояснюється необхідність (актуальність) обраної тематики дослідження, висвітлюється предмет, об'єкт дослідження, мета і завдання роботи, а також коротко характеризуються методи дослідження.
РОЗДІЛ 1	Літературно-історичний огляд щодо певної проблеми. Повинен включати 2-4 пункти.
РОЗДІЛ 2	Аналіз, методика дослідження та схема проведення експерименту. Повинен включати 2-4 пункти.
РОЗДІЛ 3	Подаються рекомендації та пропозиції за результатами проведених розрахунків та аналізів, а також дається їх інтерпретація. Повинен включати 2-4 пункти.
ВИСНОВКИ	У висновках коротко підсумовуються результати, отримані в процесі виконання роботи. Висновки за змістом мають відповідати поставленим завданням у вступі роботи.
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	Повинен містити 20 і більше найменувань (за останні 5 років), розташованих за алфавітом. Не менше 50% повинні становити статті, тези, монографії. На всі наведені джерела мають бути посилання в тексті курсової роботи.
ДОДАТКИ	В додатках розміщується об'ємний фактичний матеріал: таблиці, рисунки, тощо.

3.2. Оформлення курсової роботи

Курсову роботу друкують за допомогою комп'ютера на аркушах білого паперу формату А4. При друкуванні тексту роботи необхідно залишати поля таких розмірів: зліва – 20 мм, справа – 20 мм, зверху – 20 мм та знизу – 20 мм. Від верхнього колонтитула до основного поля тексту відстань 10 мм. Текст наукової роботи набирається шрифтом з відсічками (Times або подібним до нього) розміром 14 пунктів, лінійки розміщуються з інтервалом 1,25.

Коли є потреба вставити цитату більшу за 4 лінійки, то текст набирається розміром 12 пунктів. Кількість знаків на сторінку до 1800.

Титульна сторінка: перша сторінка оформляється як титульна, на ній немає колонтитула, немає також і номера сторінки.

Нумерацію сторінок, розділів, підрозділів, таблиць, малюнків, формул подають арабськими цифрами без знаку «№». Першою сторінкою роботи є титульний лист, на якому номер сторінки не ставиться. На наступних сторінках номери проставляються у правому верхньому куті сторінки без крапки після цифри.

Заголовок будь-якої зі структурних частин не може знаходитися в кінці аркуша, після нього мусять бути принаймні два рядки тексту, що знаходяться на відстані 5 мм від заголовка.

Жоден заголовок не може закінчуватися крапкою. Якщо він довший одного рядка, то не слід вживати перенесення (поділу) слів; наступний рядок повинен починатися з того самого відступу.

Заголовки змісту, вступу, висновків, списку використаних джерел, додатків, списків позначень та скорочень. Перед **заголовком** залишається проміжок 30 мм від верхнього краю аркуша. Сам заголовок повинен бути розміщений по центру рядка і написаний великими літерами **звичайним жирним шрифтом** розміром 14-16 пунктів. Після заголовку пропускається один рядок.

Кожен розділ починається з нового аркуша.

Перед словом розділ повинен бути відступ 30 мм від верхнього краю аркуша, а саме слово має бути посередині рядка. Розділи позначаються римськими або арабськими цифрами.

Заголовок розділу має бути розміщений в наступному рядку під номером, по центру рядка. Всі назви пишуть великими літерами звичайним жирним шрифтом.

Розділ може поділятися на **параграфи**, які в свою чергу, можуть ділитися на дрібніші структурні частини. Не бажано, щоб ступенів поділу було більше ніж чотири.

Параграф і перший його ступінь поділу позначаються арабськими цифрами. Треба зберігати невеликий відступ від попереднього тексту між розділами і параграфами. Це допомагає переключити увагу читача і надати структурі роботи графічної виразності. Заголовок підрозділу пишеться малими прописними літерами або жирним шрифтом розміром 14 пунктів. Заголовок першого ступеня поділу теж пишеться малими прописними літерами або жирним шрифтом, або додатково позначається ще й курсивом.

Таблиця 3 . Правила оформлення роботи

Елемент	Вимоги
Розмір паперу	Формат – А4, орієнтація книжкова.
Шрифт	Times New Roman, розмір кегля – 14, міжрядковий інтервал – 1,5; масштаб 100%, звичайний.
Береги полів	Верхнє, нижнє, лівє і правє – 20 мм; абзацний відступ – 1.
Нумерація сторінок	На нижньому полі аркуша посередині, починаючи з другої, включаючи титульний аркуш (номер сторінки на титульному аркуші не ставлять). Нумерацію подають арабськими цифрами без знака № .
Структурна частина	Кожну структурну частину курсової роботи слід починати з нової сторінки.
Розділ	Розміщуються посередині рядка та друкуються великими напівжирними літерами без крапки в кінці, не підкреслюючи. Номер розділу ставиться після слова «РОЗДІЛ», після номера крапка не ставиться, заголовок розділу друкується з нового рядка.
Заголовки пунктів	Друкуються з великої літери напівжирними шрифтом (не підкреслюючи) без крапки в кінці. Номер пункту включає номер розділу і порядковий номер пункту, які відокремлюються крапкою (1.1).
Заголовки з двох чи більше речень	Відокремлювати крапками.
Абревіатури	В заголовках треба розшифровувати.
Рисунки (ілюстрації, схеми, графіки)	Подаються безпосередньо після тексту, де вони згадуються вперше, або на наступній сторінці. Нумерація рисунків у кожному з розділів або додатків має бути самостійною. Номер рисунка повинен складатися з номера розділу та порядкового номера рисунка, між якими ставиться крапка (Рис. 1.1).
Таблиці	Таблиці повинні міститися після посилань на них у тексті. Примітки друкують під таблицею. Таблиці нумеруються послідовно (за винятком таблиць, поданих у додатках) в межах розділу. Номер таблиці повинен складатися з номера розділу та порядкового номера таблиці, між якими ставиться крапка (Таблиця 2.1). Кожна таблиця повинна мати назву, яка розміщується над таблицею та друкується симетрично до тексту. Назву і слово «Таблиця» слід починати з великої літери. Назва таблиці друкується жирним шрифтом.
Формули	У формулі пояснення значень символів і числових коефіцієнтів слід наводити безпосередньо під формулою в тій послідовності, в якій вони наведені у формулі. Значення кожного символу та числового коефіцієнта треба подавати з нового рядка. Перший рядок пояснення починається зі слова «де» без двокрапки. Формули нумеруються послідовно в межах розділу. Номер формули повинен складатися з номера розділу та порядкового номера формули, між якими ставиться крапка (3.1).
Додатки	Кожний додаток слід починати з нової сторінки із зазначенням угорі сторінки справа слова «Додаток» і його позначенням. (Додаток А). Додатки слід позначати послідовно великими літерами української абетки, за винятком літер Г, Є, І, Ї, О, Ч, Ь. Додаток повинен мати заголовок, який друкується посередині сторінки з

	великої літери окремим рядком. Додатки оформляються як продовження курсової роботи на наступних її сторінках і розміщуються у порядку появи посилань у тексті.
--	---

3.3. Оформлення бібліографічного списку.

У тексті роботи після висновків подають «Список використаних джерел».

Цей список повинен містити повний бібліографічний опис будь-яких документів, наукових праць та довідкової літератури, використаних автором у будь-якій формі (незалежно від того, чи посилається він на ці видання у тексті роботи). Список доцільно поділити на кілька розділів, у яких згрупувати різні види літератури (джерела, наукова література, довідкові видання).

У кожній частині списку використаних джерел подаються повні бібліографічні назви публікацій із зазначенням загальної кількості сторінок, а у статтях - перша і остання сторінки. Назви розміщуються за алфавітом - спочатку кириличні видання, потім видання латинкою.

Таблиця 4. Оформлення списку використаних джерел

Характеристика джерела	Приклад оформлення у курсовій роботі
Один автор	Скидан О. В. Аграрна політика в період ринкової трансформації : монографія. Житомир : ЖНАЕУ, 2008. 375 с.
Два авторів	Крушельницька О. В., Мельничук Д. П. Управління персоналом : навч. посіб. Вид. 2-ге, переробл. і допов. Київ, 2005. 308 с.
Три авторів	Скидан О. В., Ковальчук О. Д., Янчевський В. Л. Підприємництво у сільській місцевості : довідник. Житомир, 2013. 321 с.
Чотири автори	Методика нормування ресурсів для виробництва продукції рослинництва / Вітвіцький В. В., Кисляченко М. Ф., Лобастов І. В., Нечипорук А. А. Київ : Укراгропромпродуктивність, 2006. 106 с.
П'ять і більше авторів	Екологія : навч. посіб. / Б. В. Борисюк та ін. Житомир, 2003. 174 с. Методи підвищення природної рибопродуктивності ставів / Андрющенко А. І. та ін. ; за ред. М. В. Гринжєвського. Київ, 1998. 124 с.
Колективний автор	Органічне виробництво і продовольча безпека : зб. матеріалів доп. учасн. III Міжнар. наук.-практ. конф. / Житомир. нац. агроєкол. ун-т. Житомир : Полісся, 2015. 648 с.
Багатотомне видання	Фауна України. В 40 т. Т. 36. Інфузорії. Вып. 1. Сукторії (Ciliophora, Suctorea) / И. В. Довгаль. Киев : Наукова думка, 2013. 271 с. 998 с.

За редакцією	Доклінічні дослідження ветеринарних лікарських засобів / за ред. І. Я. Коцюмбаса. Львів : Тріада плюс, 2006. 360 с.
Автор і перекладач	Котлер Ф. Основы маркетинга : учеб. пособие / пер. с англ. В. Б. Боброва. Москва, 1996. 698 с.
Розділ книги	Саблук П. Т. Напрямки розвитку економіки в аграрній сфері виробництва. Основи аграрного підприємництва / за ред. М. Й. Маліка. Київ, 2000. С. 5–15.
Тези доповідей, матеріали конференцій	Зінчук Т. О. Економічні наслідки впливу продовольчих органічних відходів на природні ресурси світу. Органічне виробництво і продовольча безпека : зб. матеріалів доп. учасн. II Міжнар. наук.-практ. конф. Житомир : Полісся, 2014. С. 103–108.
Статті з продовжуючих та періодичних видань	Якобчук В. П. Стратегічні пріоритети інноваційного розвитку підприємництва. Вісник Київського національного університету ім. Т. Шевченка. Сер. Економіка. 2013. Вип. 148. С. 31–34.
	Електронні видання
Книги	Ілляшенко С. М., Шипуліна Ю. С. Товарна інноваційна політика : підручник. Суми : Університетська книга, 2007. 281 с. URL: ftp://lib.sumdu.edu.ua/Books/1539.pdf (дата звернення: 10.11. 2017).
	Законодавчі документи Про стандартизацію : Закон України від 11 лют. 2014 р. № 1315. URL: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1315-18 (дата звернення: 02.11.2017). Концепція Державної цільової програми розвитку аграрного сектору економіки на період до 2020 року : проект / М-во аграр. політики та продовольства України. URL: http://minagro.gov.ua/apk?nid=16822 (дата звернення: 13.10.2017).
Періодичні видання	Клітна М. Р., Брижань І. А. Стан і розвиток органічного виробництва та ринку органічної продукції в Україні. Ефективна економіка. 2013. № 10. URL: http://www.m.nayka.com.ua/?op=1&j=efektyvnaekonomika&s=ua&z=2525 (дата звернення: 12.10.2017). Neave H. Deming's 14 Points for Management: Framework for Success. Journal of the Royal Statistical Society. Series D (The Statistician). 2012. Vol. 36, № 5. P. 561–570. URL: http://www2.fiu.edu/~revellk/pad3003/Neave.pdf (Last accessed: 02.11.2017). Colletta L. Political Satire and Postmodern Irony in the Age of Stephen Colbert and Jon Stewart. Journal of Popular Culture. 2009. Vol. 42, № 5. P. 856–874. DOI: 10.1111/j.1540-5931.2009.00711.x.
Сторінки з веб-сайтів	Що таке органічні продукти і чим вони кращі за звичайні? Екологія життя : веб-сайт. URL: http://www.eco-live.com.ua (дата звернення: 12.10.2017).
Законодавчі нормативні документи(інструкції, накази)	і Конституція України : станом на 1 верес. 2016 р. / Верховна Рада України. Харків : Право, 2016. 82 с. Про внесення змін до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» щодо удосконалення деяких положень : Закон України від 5 жовт. 2017 р. № 2164. Урядовий кур'єр. 2017. 9 листоп.
Стандарти	ДСТУ ISO 9001: 2001. Системи управління якістю. [Чинний від 2001-06-27]. Київ, 2001. 24 с. (Інформація та документація).

4. ЗАХИСТ ТА ОЦІНЮВАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

4.1. Критерії оцінки курсових робіт

Затвердження тем курсових робіт відбувається упродовж двох останніх тижнів першого місяця семестру у такому порядку:

- До кінця першого місяця семестру студенти мають можливість подавати власні пропозиції до тематики курсових робіт на розгляд відповідної кафедри. Після того, як розгляд пропозицій студентів і затвердження тем відбулися, студенти можуть вибирати теми лише зі списку, запропонованого кафедрами.
- Тиждень самостійної праці (як правило, друга половина жовтня) повинен завершитися затвердженням планів та бібліографії до курсових робіт.
- Останній навчальний день семестру є остаточним терміном для подачі керівникові курсової роботи.
- Упродовж п'яти днів керівник перевіряє курсові роботи з запропонованою оцінкою;
- Під час заліково-екзаменаційної сесії відбувається захист, за результатами якого автори кращих курсових робіт отримують можливість представити їх на щорічній студентській конференції.

ВАЖЛИВО, що порушення згаданих термінів автоматично означає зниження оцінки:

- на 0,5 бали – за невчасну подачу розгорнутої бібліографії та плану роботи;
- на 1 бал - за запізнїлу подачу чорнового і/або остаточного варіанту роботи.

Робота, подана із запізненням на 1 тиждень оцінюється максимально 65 балами, подана на 2 тижні пізніше – 60 балами.

Для оцінювання курсової роботи використовуються наступні критерії

Таблиця 4. Критерії оцінки курсових робіт

№ п/п	Критерій оцінки курсової роботи	Максимальна кількість балів
1.	Теоретична обґрунтованість теми, чітко розроблений	5

	науковий апарат	
2.	Аналіз провідних концепцій при висвітленні проблеми	5
3.	Методика експериментальної роботи	20
4.	Статистична та математична обробка даних експериментальної роботи	10
5.	Самостійний і творчий підхід до аналізу теоретичних та практичних досягнень науки	5
6.	Планомірний і систематичний характер роботи студента над темою	5
7.	Загальне оформлення курсової роботи	3
8.	Оформлення бібліографії	2
9.	Змістовні додатки	10
10.	Своєчасність здачі курсової роботи	5
11.	Грамотний і аргументований захист курсової роботи перед комісією	20
12.	Впровадження результатів експериментальної роботи у навчально-виховний процес (при наявності відповідної довідки)	10
13.	РАЗОМ	100

4.2. Захист курсової роботи

Захист курсової роботи здійснюється перед комісією (завідувач кафедри, лектор, науковий керівник), яка затверджується на засіданні кафедри.

Тези доповіді студент готує заздалегідь. У доповіді (5 хвилин) студенту слід розкрити актуальність обраної теми, дати характеристику об'єкта і предмета дослідження та доповісти про отримані результати за кожним розділом, основні висновки і пропозиції, які він сформував під час дослідження обраної теми.

За бажанням студент може підготувати презентацію (5-10 слайдів).

Після доповіді студент відповідає на запитання членів комісії та присутніх на захисті. Загальний час захисту курсової роботи не повинен перевищувати 10 хвилин у середньому на одного студента.

Після обговорення підсумків захисту на закритому засіданні комісії виносяться рішення про **остаточну оцінку за курсову роботу**, яке оголошується в той самий день.

Після захисту курсова робота передається на зберігання в архів кафедри.

Курсова робота до захисту не допускається до захисту, якщо вона:

- подана на кафедру після закінчення встановленого терміну;
- написана на тему, яка не затверджена на засіданні кафедри;
- структура не відповідає вимогам;
- недбало оформлена, неякісно надрукована.

Результати підсумкового контролю оцінюються за 100-бальною шкалою та чотирибальною («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно») або двобальною («зараховано», «не зараховано»).

Таблиця 5 Відповідність між шкалами встановлюється наступним чином:

Оцінка		
За 100-бальною шкалою	Для екзамену, курсового проекту(роботи), практики, диференційованого заліку, кваліфікаційного екзамену, випускної кваліфікаційної (дипломної) роботи (проекту)	Для заліку
90-100	відмінно	зараховано
74-89	добре	
60-73	задовільно	
0-59	незадовільно	не зараховано

4.3. Основні умови одержання оцінки

Таблиця 6. Основні умови одержання оцінки

Бали	Умова
90-100	Виставляється за умови вмілої обробки багатьох теоретичних джерел, висловлювання власної позиції, залучення та аналізу конкретної статистичної інформації щодо економіки України, наявності у роботі самостійних, добре аргументованих коментарів до таблиць, схем, діаграм і графіків.
74-89	Заслуговують роботи, в яких є перелік поглядів економістів різних наукових шкіл на сутність певних економічних явищ і процесів. При цьому студент намагався зробити їх систематизацію, але не зміг здійснити узагальнення, сформулювати власні оцінки щодо процесів, які аналізуються.
60-73	Отримують студенти, в роботах яких зміст теми розкрито в певній послідовності й виділено основні теоретичні положення за вивченими літературними джерелами, але мають місце недоліки змістового характеру: нечітко сформульована мета роботи, теоретичний розділ має виражений копійчастий характер, наукова полеміка відсутня, в аналітичній частині є надлишок елементів описовості, добір інформаційних матеріалів (таблиці, графіки, схеми) не завжди обґрунтований, заходи і пропозиції, що містяться в третьому розділі, обґрунтовані непереконливо.
0-59	Оцінюються курсові роботи, які за змістом і оформленням не відповідають діючим вимогам.

5. ТЕМИ КУРСОВИХ РОБІТ

1. Аксіологічні проблеми сучасної демографічної ситуації.
2. Антидепопуляційна ліга у Франції: історія і уроки діяльності.
3. Шлюбний ринок як демографічна категорія.
4. Позашлюбна народжуваність: тенденції, детермінанти та перспективи.
5. Військова демографія: основні проблеми та методи дослідження.
6. Вікова структура населення та соціально-політичні процеси.
7. Вікова структура населення та економічна динаміка.
8. Питання сімейно-демографічної політики в передвиборних кампаніях.
9. Всесвітнє обстеження демографії та здоров'я: питання методології і основні підсумки.
10. Демографічна політика в країнах, що розвиваються (на прикладі окремих країн або регіонів.)
11. Демографічна політика в розвинених країнах (на прикладі окремих країн або регіонів).
12. Демографічне середовище маркетингу.
13. Демографічні аспекти етнічних конфліктів.
14. Демографічні моделі і демографічні прогнози.
15. Демографічні наслідки еміграції.
16. Демографічні проблеми прогнозування попиту на товари і послуги.
17. Демографічні проблеми регіонального і муніципального управління.
18. Демографічні прогнози ООН: історія результати, критичний аналіз.
19. Демографічне майбутнє України в програмах провідних політичних партій.
20. Демографічний вимір індексу людського розвитку: проблеми методології.
21. Демографічне старіння населення: сутність, причини.
22. Демографія у Всесвітній Павутині.
23. Демографія і бізнес - загальні проблеми.
24. Демографія і реклама.
25. Європейський тип шлюбності в минулому і сьогоденні.
26. Золотий мільярд - соціологічний погляд.

27. Імітаційне моделювання народжуваності: історія, сучасність, перспективи.
28. Штучні аборти в дзеркалі громадської думці.
29. Концепція «сталого розвитку» та сучасне демографічні тенденції.
30. Міграція і народжуваність.
31. Міграція і смертність.
32. Світ XXI століття очима демографа.
33. Світові релігії про шлюб, сім'ю, статевого життя, розлучення і регулювання дітонародження (на прикладі окремих конфесій).
34. Моніторинг демографічної політики в країнах Європейського союзу.
35. Планування сім'ї: соціально-політичні та ідеологічні та демографічні аспекти.
36. Підліткова народжуваність: масштаби, причини і соціальні наслідки (по окремих країнах).
37. Потреба в дітях як соціологічна категорія.
38. Прикладні демографічні програми і пакети.
39. Застосування демографічних методів в маркетингових дослідженнях.
40. Прогнозування народжуваності та смертності.
41. Розлучення в Україні та світі: тенденції, причини, наслідки.
42. Сімейно-демографічний портрет злочинця.
43. Системи пенсійного забезпечення та їх зв'язок з демографічними процесами.
44. ЗМІ та демографічні проблеми в Україні.
45. Сучасні тенденції смертності (в світі, Україні)
46. СНІД: демографічні наслідки.
47. Старіння населення і цілі соціальної політики.
48. Старіння населення і економічні, соціальні та політичні процеси.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Добренко, О. Демографічна ситуація як індикатор функціонування професійного ринку праці / О. Добренко // Україна : аспекти праці. – 2015. – № 8. – С. 42-50.
2. Мазур, Н. Демографічна безпека : формування системи оцінювання / Н. Мазур // Україна : аспекти праці. – 2015. – № 7. – С. 18-27.
3. Мартинова, Л.Б. Сучасний стан відтворення соціально-демографічного потенціалу в контексті реалізації євроінтеграційних прагнень України / Л.Б. Мартинова // Економіка розвитку. – 2016. – № 4. – С. 22-33.
4. Надрага, В.І. Фінансові ризики розбудови пенсійної системи в Україні : демографічний аспект / В.І. Надрага // Фінанси України. – 2015. – № 1. – С. 79-86.
5. Пальян, З.О. Статистичне оцінювання сучасних демографічних втрат в Україні / З.О. Пальян // Статистика України. – 2016. – № 1. – С. 34-41.
6. Поліщук, А. Кримінологічна характеристика особи корупціонера у системі правосуддя : соціально-демографічні ознаки / А. Поліщук // Підприємництво, господарство і право. – 2016. – № 10. – С. 144-149.
7. Сергійчук, В. Втрати від Голодомору 1932 - 1933 років набагато більші, ніж вважають українські демографи / В. Сергійчук // Голос України. – 2017. – 28 січ. – С. 8.

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>. – Назва з екрану.
2. Всеукраїнський перепис населення [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://2001.ukrcensus.gov.ua/>. – Назва з екрану.
3. Інститут демографії та соціальних досліджень імені Н.І.Птухи НАН України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://database.ukrcensus.gov.ua/ukrcensus/Dialog/statfile1_c.asp. – Назва з екрану.
4. Світова статистика [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.worldometers.info/ru>. – Назва з екрану.
5. Статистичні дані за країнами світу [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://iformatsiya.ru/tab1/459>. – Назва з екрану.
6. Нормативні акти України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.nau.ua/>. – Назва з екрану.

Зразок оформлення титульної сторінки
ІНДУСТРІАЛЬНИЙ ІНСТИТУТ
ДЕРЖАВНОГО ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ
«ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»

(повне найменування вищого навчального закладу)

_____ Кафедра ЗНП _____
(повна назва кафедри, циклової комісії)

КУРСОВА РОБОТА
з навчальної дисципліни
«Демографія»

на тему :

Студентки/ та 2 курсу, групи
напряму _____ підготовки
(спеціальності)
Менеджмент
ФІО

Керівник доцент кафедри
загальнонаукової підготовки, к. і. н.,
доц. **Моїсєєнко Л.М.**

Національна шкала _____

Кількість балів: _____ Оцінка: _____

Члени комісії: _____
(підпис) _____ (прізвище та ініціали)

_____ (підпис) _____ (прізвище та ініціали)

_____ (підпис) _____ (прізвище та ініціали)

Покровськ, _____

НАВЧАЛЬНО–МЕТОДИЧНЕ ВИДАННЯ

Методичні рекомендації до виконання курсової роботи з навчальної дисципліни «Демографія» для студентів економічних спеціальностей денної та заочної форм навчання

Укладач(і): Л.М. Моїсєєнко доцент кафедри ЗНП ІІ ДонНТУ, кандидат історичних наук, доц.

Індустріальний інститут
ДВНЗ «Донецький національний технічний університет»
85300, м. Покровськ, пл. Шибанкова, 2.